

"Између душе и камена постоји уска веза [...]. Необрађени камен спуштен је с неба [...]. Камен је жив и даје живот [...]. У пробушени камен убацује се новчић или увлачи рука, глава, читаво тело; сматра се да штите од урока и да поседују својство оплођивача. Неки етнолог мисле да обредни чин провлачења кроз рупу у камену претпоставља веровање у регенерацију посредством женског космичког принципа". /Гебрант - Шевалије/

Показали смо да се душа као динамичка сила и оживљујући принцип може одвојити од тела, а то значи и од људског тела, и припојити неком другом бићу или телу. Такву трансформацију душе назвали смо материјализацијом или инкарнацијом. Према мотивима наших народних песама, познато је да се душа човекова може отеловити, претворити у вилу, змаја, кошту, у голуба, кукавицу, у змију, у биљку, камен, рибу. Присетимо се народне песме из Вукове збирке: "девет сина - девет каменова,/ девет снаа - девет љутих змија" (Караџић, I, 1969: 94-95). Али, постоји и обрнут пример да се из "камена" отелови људско биће. Према нашој народној песми, уколико би жена која нема деце, окупала бели камен и љуљала га у колевци, родила би дете из камена. Тако је Бог послао своје анђеле на земљу да подаре живот детету из камена: "Бог на Анђели говори:/ 'Анђели моји, Анђели!/ Слезните доле на земљу,/ Подајте душу камену" (Милић., 1984: 928-929).

У српској народној религији постоји већи број примера везивања Душе за камен. Камен, иначе, у нашој религији има нарочити култни карактер и служи у многим обредима и магијским радњама. Питање је само: да ли сваки камен добија овај култни смисао? Пре свега у обзир долази природни, тачније, необрађени камен различите величине, затим, усамљени камен већег облика - камен станац, а затим хрпа каменова, и најзад, пробушени камен који се користи у магијским радњама за повећање плодности у стоци и биљном свету. У камену се замишља седиште, стан каквог вишег бића. Познате су симболичке хрпе каменова на раскршћима, које настају из вршења једног древног, мада не искључиво српског обичаја под именом проклетија. Реч је о проклињању злочинаца којима село није успело ући у траг. Тројановић је у својој студији "Лапот и проклетије код Срба" показао како се у источној Србији још и данас (а реч је о крају XIX века) могу видети гомиле камења, према којима људи осећају религијско поштовање.

У насељима Сврљига, које сам детаљно обрадио са етно-културолошког становишта, и данас још постоје многе а незабележене магијске радње повезане са каменом. Тако, на пример, породилца која нема млека, долази на камен станац где изводи пригодни магијски ритуал. Има примера да на камену станцу последње рођено дете, чија су ранија браћа и сестре умрли, задоји нека друга, свакако, религијски "здрава" жена. Онај ко сања своје умрле, а хтео би да се ослободи ових ноћних мора, довољно је да дође до овог "камена станца", прилепи за њега свећу и запали је; тиме се ход "душе умрлога" на путу ка његовој ранијој кући зауставља, "скамењује".

Осим "камена станца", значајну магијску функцију има тзв. "пробушени камен", као и камен у функцији "надгробног споменика". Постоји и обичај магијског "бацања камена" са десне ноге у даљ, што се чини ритуално, са затвореним ушима и, свакако, пре изласка сунца. Ова магијско-митолошка пракса везује се за два пролећна празника, за Младенце и Благовести, а смисао поступка је у веровању да се на удаљености на којој се бачени камен заустави закамене змије у току лета, те да извршилац овога ритуала буде поштеђен њихова уједа. Да душа умрлога може бити у вези са каменом, указује и наша народна књижевност, као и бројне легенде. Често се чује клетва: „Тако ми се свака работа не закаменила као станац" (Караџић, 1987: бр. 5335). Камен станац је, у ствари, стан умрлој души. Због тога у тежњи да се душа умрлога учини непокретном, да се смири и скраси, тачније да би се усталила и нашла себи мира, престала да лута, односно уколико је зла и чинила неугодности људима, потребно је да се веже за камен. Врло често се преступник везује за камен станац, са јасним магијским циљем да се трајно прикује недолично

понашање: "Те одоше гори у планини,/ Заведе га дубоку језеру,/ И иривеза при станцу камену" (Караџић, V, 1935: 491). Када се каквом вишем божанству упуту молба са камена станца она ће се, свакако, услишити. "Престан', престан', кишице,/ Мајка ти се молила/ На камену седила" (Караџић, I, 1973: 78). Исто тако, непријатеља можемо успешно устрелити ако га гађамо са камена станца.

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----**

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com